

KONKURS PRZEDMIOTOWY

HISTORIA

ZAKRES DLA KLAS 4–8 • SZKOŁA PODSTAWOWA

SESJA JESIENNA 2026**Zakres obowiązujący przy konstrukcji arkuszy konkursowych****25**

pytań A–D

1

poprawna odpowiedź

4–8

klasy szkoły podstawowej

Zasady wspólne

- Konkurs ma charakter kumulatywny – w zadaniach mogą pojawić się wiadomości i umiejętności historyczne opanowane w poprzednich latach nauki.
- Zakres został celowo ograniczony do materiału bezpiecznego dla sesji jesiennej 2026; nie jest to pełny roczny program danej klasy.
- Zadania mogą wykorzystywać mapę, oś czasu, ilustrację, fotografię zabytku, schemat, drzewo genealogiczne lub krótki materiał źródłowy.
- Opublikowany zakres stanowi granicę materiału faktograficznego. Trudność konkursu może wynikać z analizy, chronologii i wnioskowania, a nie z sięgania do późniejszych działów.

Ważne dla roku szkolnego 2026/2027

- Klasa 4 realizuje nową podstawę programową wdrażaną od 1 września 2026 r.; jej pierwsze miesiące mają charakter wprowadzający do myślenia historycznego.
- Klasy 5–8 w roku szkolnym 2026/2027 kontynuują naukę według dotychczasowej podstawy programowej.

Podstawa opracowania: obowiązujące podstawy programowe dla roku szkolnego 2026/2027, aktualne rozkłady materiału oraz konserwatywna granica zakresu dla konkursu 30.11–06.12.2026.

4

KLASA 4

Nowa podstawa programowa 2026 • zakres jesienny

1. Historia i źródła historyczne

- historia jako nauka o przeszłości człowieka i społeczeństw; rola historyka;
- źródło historyczne – rozpoznawanie prostych przykładów źródeł pisanych, materialnych, ikonograficznych i ustnych;
- odróżnianie faktu historycznego od legendy, fikcji i współczesnego wyobrażenia o przeszłości;
- prosta ocena, jakiej informacji może dostarczyć dane źródło i czy jest przydatne do odpowiedzi na konkretne pytanie.

2. Chronologia i orientacja w czasie

- data, rok, wiek, tysiąclecie, era; określenia: przed naszą erą (p.n.e.) i nasza era (n.e.);
- ustalanie wieku dla podanego roku w prostych przykładach;
- porządkowanie wydarzeń chronologicznie oraz odczytywanie prostych osi czasu;
- obliczanie prostych odstępów czasu między wydarzeniami.

3. Historia rodzinna, lokalna i wspólnota państwowa

- historia rodziny, pamiątki rodzinne i podstawowe relacje przedstawiane na drzewie genealogicznym;
- historia miejscowości i regionu; zabytek, miejsce pamięci, lokalna tradycja;
- polskie symbole narodowe: godło, flaga i hymn – rozpoznawanie i podstawowe znaczenie;
- najważniejsze święta państwowe i wydarzenia, które upamiętniają – w podstawowym zakresie.

4. Mapa i plan w poznawaniu przeszłości

- mapa historyczna i plan – odczytywanie tytułu, legendy, symboli i prostych informacji;
- wskazywanie na mapie lub planie miejsca wynikającego bezpośrednio z podanego materiału.

Granica zakresu – klasa 4

- bez obowiązkowej wiedzy o prehistorii i rewolucji neolitycznej;
- bez obowiązkowej wiedzy o Egipcie, Grecji, Rzymie i innych cywilizacjach starożytnych;
- bez obowiązkowej znajomości Mieszka I, Bolesława Chrobrego i dalszych dziejów Polski;
- bez pytań faktograficznych z późniejszych epok – trudniejsze zadania opierają się na źródle, chronologii lub mapie.

5

KLASA 5

Dotychczasowa podstawa programowa • zakres jesienny

1. Umiejętności kumulatywne

- chronologia, wieki i oś czasu; podstawowe rodzaje źródeł historycznych; odczytywanie mapy historycznej;
- rozpoznawanie związków przyczynowo-skutkowych oraz wyciąganie prostych wniosków z materiału źródłowego.

2. Pradzieje i pierwsze cywilizacje

- koczowniczy i osiadły tryb życia; rewolucja neolityczna i jej najważniejsze skutki;
- Mezopotamia: Tygrys i Eufrat, Sumerowie, miasta-państwa, pismo klinowe, zikkurat, Babilon i Hammurabi;
- starożytny Egipt: znaczenie Nilu, faraon i organizacja państwa, społeczeństwo, hieroglify, wierzenia, piramidy i mumifikacja;
- starożytny Izrael i judaizm: monoteizm, Tora, Dekalog i podstawowe znaczenie Biblii jako źródła kultury;
- Fenicjanie – handel, żegluga i znaczenie alfabetu.

3. Starożytna Grecja

- Hellada i Hellenowie; polis jako miasto-państwo; podstawowe uwarunkowania geograficzne Grecji;
- demokracja ateńska i pojęcie obywatela; Sparta i jej model wychowania;
- religia i mitologia grecka – najważniejsze cechy politeizmu;
- igrzyska olimpijskie, teatr, Akropol i Partenon oraz wybrane osiągnięcia kultury greckiej.

Granica zakresu – klasa 5

- bez szczegółowej historii republiki i cesarstwa rzymskiego;
- bez obowiązkowej wiedzy o narodzinach i rozwoju chrześcijaństwa;
- bez Bizancjum, islamu i średniowiecznej Europy;
- bez dziejów Polski średniowiecznej jako nowego działu klasy 5.

6

KLASA 6

Dotychczasowa podstawa programowa • zakres jesienny

1. Zakres kumulatywny

- umiejętności historyczne i chronologiczne oraz najważniejsze wiadomości z materiału klasy 5 – od cywilizacji starożytnych po średniowiecze i Polskę późnego średniowiecza.

2. Wielkie odkrycia geograficzne i renesans

- przyczyny wypraw oceanicznych; Krzysztof Kolumb, Bartolomeu Dias, Vasco da Gama i wyprawa Magellana–Elcano;
- konkwistadorzy oraz najważniejsze następstwa odkryć dla Europy i ludności obu Ameryk; podstawowe przykłady wymiany roślin i zwierząt;
- renesans i humanizm; znaczenie druku; Leonardo da Vinci, Michał Anioł, Mikołaj Kopernik i teoria heliocentryczna.

3. Reformacja i reforma Kościoła katolickiego

- Marcin Luter i wystąpienie z 1517 r.; podstawowe przyczyny i skutki reformacji;
- kalwinizm i predestynacja; anglikanizm i Henryk VIII;
- reforma katolicka: jezuici, Ignacy Loyola i sobór trydencki.

4. Rzeczpospolita w XVI wieku

- Polska i Litwa za ostatnich Jagiellonów; podstawowe zasady demokracji szlacheckiej i funkcjonowania sejmu;
- hołd pruski w 1525 r.; tolerancja religijna w Rzeczypospolitej;
- unia lubelska w 1569 r. i powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów;
- bezkrólewie i pierwsza wolna elekcja w 1573 r.; artykuły henrykowskie i pacta conventa – podstawowe znaczenie.

Granica zakresu – klasa 6

- bez wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Moskwą i Turcją w XVII wieku;
- bez powstania Chmielnickiego, potopu szwedzkiego i odsieczy wiedeńskiej;
- bez czasów saskich, oświecenia, rozbiorów i epoki napoleońskiej.

7

KLASA 7

Dotychczasowa podstawa programowa • zakres jesienny

1. Zakres kumulatywny

- umiejętności pracy z chronologią, mapą i źródłem oraz wiadomości z klas 5–6 potrzebne do rozumienia wydarzeń XIX wieku.

2. Europa po kongresie wiedeńskim

- kongres wiedeński 1814–1815: cele i główne decyzje; zasady legitymizmu i równowagi sił; Święte Przymierze;
- podstawowe ruchy narodowe i wystąpienia przeciw ładowi wiedeńskiemu do 1830 r.;
- rewolucja przemysłowa: Wielka Brytania, maszyna parowa, fabryki, urbanizacja oraz najważniejsze przemiany społeczne.

3. Ziemie polskie i powstanie listopadowe

- decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich; Królestwo Polskie i jego podstawowe zasady ustrojowe;
- przyczyny wybuchu powstania listopadowego; noc listopadowa; najważniejsze wydarzenia 1830–1831 i skutki klęski;
- detronizacja Mikołaja I oraz podstawowe znaczenie wybranych bitew i postaci – bez drobiazgowej faktografii.

4. Wielka Emigracja i Wiosna Ludów

- Wielka Emigracja: przyczyny, główne środowiska i najważniejsze postacie;
- powstanie krakowskie 1846 r. i rabacja galicyjska – podstawowe przyczyny i skutki;
- Wiosna Ludów w Europie oraz udział Polaków w wydarzeniach 1848–1849 – w podstawowym zakresie.

Granica zakresu – klasa 7

- bez powstania styczniowego jako obowiązkowego nowego działu;
- bez zjednoczenia Włoch i Niemiec, wojny secesyjnej oraz kolonializmu XIX wieku;
- bez masowych ideologii i partii końca XIX wieku jako osobnego bloku;
- bez I wojny światowej i wydarzeń XX wieku.

8

KLASA 8

Dotychczasowa podstawa programowa • zakres jesienny

1. Zakres kumulatywny

- wiadomości i umiejętności z klas 5–7, ze szczególnym uwzględnieniem I wojny światowej, odrodzenia Polski, II Rzeczypospolitej, totalitaryzmów i sytuacji międzynarodowej w latach 30. XX wieku.

2. Geneza i wybuch II wojny światowej

- polityka III Rzeszy w latach 30., żądania wobec Polski i sytuacja międzynarodowa w 1939 r.;
- pakt Ribbentrop–Mołotow i jego znaczenie; atak Niemiec na Polskę 1 września 1939 r.;
- agresja ZSRS 17 września 1939 r.; postawa Francji i Wielkiej Brytanii.

3. Wojna obronna Polski i pierwsze lata wojny

- kampania polska 1939 r.: Westerplatte, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy i bitwa pod Kockiem – podstawowe znaczenie;
- wojna błyskawiczna i „dziwna wojna”; podboje Niemiec w Europie Zachodniej;
- bitwa o Anglię i udział polskich lotników; atak Niemiec na ZSRS w 1941 r. – podstawowe znaczenie dla przebiegu wojny.

4. Okupacja i polityka terroru

- podział ziem polskich między III Rzeszę i ZSRS; podstawowe formy represji okupantów;
- Generalne Gubernatorstwo, deportacje, terror i zbrodnia katyńska – w podstawowym zakresie;
- polityka nazistowska wobec Żydów: getta, Zagłady i obozy zagłady; rozróżnienie obozu koncentracyjnego i obozu zagłady;
- podstawowe przykłady oporu, pomocy prześladowanym oraz funkcjonowania konspiracji w okupowanej Polsce.

Granica zakresu – klasa 8

- bez Stalingradu, Kurska i pełnego przebiegu walk 1942–1945 jako obowiązkowego materiału;
- bez lądowania w Normandii, konferencji Wielkiej Trójki i zakończenia wojny jako nowego bloku;
- bez Powstania Warszawskiego jako obowiązkowego zagadnienia konkursowego;
- bez historii Polski i świata po 1945 roku.

Uwaga: Zakres określa materiał, z którego mogą być konstruowane zadania. Nie oznacza, że każdy wymieniony element musi pojawić się w danym arkuszu.